

דפוסי שימוש במקורות מידע ממוחשבים ומודפסים בקרב תלמידי תיכון המכינים עבודות גמר / ביבי מיכל

תקציר:

ההתפתחות הנרחבת של טכנולוגיות מידע ותקשורת בעשור האחרון מציבה אתגר: להקנות את מיומנויות המידע למירב התלמידים בכדי להכשירם לחיים בעידן שבו השימוש במחשבים הוא חלק אינטגרלי בחיי יום יום.

הולכת וגוברת ההכרה כי מערכת החינוך המכינה את תלמידיה לקראת המאה ה-21, חייבת להקנות את מיומנויות הטיפול במידע, כאחת ממיומנויות היסוד: קריאה, כתיבה וחשבון. בכדי לפתח וליישם את מיומנויות המידע על התלמיד להכיר את הספרייה ואת כלי החיפוש המצויים בה.

המחקר בחן את דפוסי השימוש במקורות מידע ממוחשבים ומודפסים, בקרב תלמידי תיכון אשר כתבו עבודות גמר, שהוגשו לשם הערכה למשרד החינוך בחודש טבת תש"ס.

השאלון, אשר נבנה במיוחד לצורך מחקר זה, מולא על ידי 200 תלמידים מבת-ספר שונים בצפון הארץ, מרכזה ודרומה. כל התלמידים כתבו עבודת גמר, בתחום מדעי הרוח, מדעי החברה או מדעים מדויקים, בהיקף של 4-5 יחידות לימוד.

ממצאים עיקריים: השימוש במקורות מידע ממוחשבים איננו נפוץ במידה רבה בקרב תלמידי תיכון המכינים עבודות גמר. רק כמחצית מכלל אוכלוסיית המדגם השתמשה בקטלוג ממוחשב ובאינטרנט ורק 31 תלמידים (15.5%) השתמשו במאגר ביבליוגרפי ממוחשב. התמונה העולה באשר לדרכי השימוש במקורות מידע ממוחשבים מצביעה על צרכנים שאינם מודעים ליתרונות של מקורות המידע הממוחשבים: ניסוח אסטרטגיות חיפוש מתוחכמות וניצול הפונקציות השונות.

מרביתם מתעניינים במידה מעטה בלבד אם בכלל בפרטי הרשומה הביבליוגרפית. ממצא מדאיג נוסף מתייחס להדרכה שניתנה לתלמיד לגבי הספרייה, כליה ומשאביה: מרבית התלמידים לא קיבלו הדרכה כלל או קיבלוה במידה מעטה בלבד. ממצא מעניין נוסף הוא מעורבותו הנמוכה של מדריך עבודת הגמר שהוא מורה בכל הנוגע להדרכה על הספרייה וכליה ולסוג ההדרכה שניתן.

לגבי קשרים בין משתנים שונים נמצאו הבדלים בין המינים במידת השימוש במחשב ובאינטרנט, בהיקף החיפוש באינטרנט, בתחום נושא עבודת הגמר ובהעדפת פורמט הפרסום. כמו כן, נמצא קשר בין דפוסי השימוש במאגרי מידע ממוחשבים לבין תחום הנושא של עבודת הגמר.

נמצא קשר בין מקורות המידע הממוחשבים בהם השתמש התלמיד לצורך חיפוש ואיתור חומר ביבליוגרפי לבין מספר הפריטים הביבליוגרפיים המצוטטים בעבודתו. נמצא קשר חיובי בין תכנון אסטרטגיית החיפוש לפני הכניסה למאגר הממוחשב לבין משתנים כמו: היקף יחידות הלימוד של עבודת התלמיד, שימוש באסטרטגיית חיפוש אנליטית או דפדוף באינטרנט, וחיפוש במאגר ממוחשב כלשהו.

נמצא קשר בין חיפו באינטרנט לבין המשתנים: לימוד מקצוע המחשב בעבר, חיבור המחשב בבית התלמיד לאינטרנט, היקף השימוש בו ובאינטרנט. הממצאים מחזקים ממצאי מחקרים קודמים אשר מצאו כי ניסיון קודם של המשתמש במחשב יוצר אצלו מודל מנטלי של תהליך חיפוש, המקל את ההתקשרות עם המחשב.

נמצא גם קשר בין היקף השימוש בספריות השונות לבין משתנים כמו: לימוד מקצוע המחשב בעבר וחיפוש בקטלוג ממוחשב.

נראה שהמחקר מצביע על פער בין ההכרה בחשיבות הקניית מיומנויות המידע כאחת ממיומנויות היסוד לבין השימוש המצומצם יחסית שעושים בו התלמידים בבית הספר העל-יסודי. מסתבר כי העובדה שכמויות אדירות של מידע נעשו נגישות לנו עדיין אינה ערובה לניצול מירבי של כלי החיפוש.

לאור הממצאים נראה כי יש צורך בהקניית מיומנויות המידע באופן פורמלי בבתי הספר כדי לאפשר לתלמיד שימוש רב יותר ורמת ביצוע גבוהה יותר באינטרקציה עם מאגרים ממוחשבים. בנוסף, נראה כי יש לבחון את מקומו של המורה בפיתוח והטמעת תרבות המחשבים בקרב התלמידים.

מס' מיון בספריה :
025.524 ביב.דפ תשס"א

מס' מערכת בספריה :
481269